

POSTANOWIENIE

Dnia 31 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku N. P.
z udziałem R. S. G. , P. spółki akcyjnej w O., Syndyka masy upadłości U. spółki z
ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w S.
o wpis hipoteki w Kw (...),
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 31 maja 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania R. S. G.
od postanowienia Sądu Okręgowego w S.
z dnia 8 kwietnia 2020 r., sygn. akt II Ca (...),

**1) odrzuca skargę kasacyjną w części zaskarżającej oddalenie
apelacji wniesionej przez Syndyka masy upadłości U. spółki z
ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w S.,**

**2) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej w pozostałym
zakresie,**

**3) ustala, że każdy z uczestników postępowania ponosi koszty
postępowania kasacyjnego we własnym zakresie,**

**4) przyznaje kuratorowi uczestnika P. SA w S. adw. T. M. i
kuratorowi uczestnika "F." w N. r.pr. M. D. od Skarbu Państwa -
Sądu Okręgowego w S. kwoty po 96 (dziewięćdziesiąt sześć) zł
tytułem wynagrodzenia za reprezentowanie uczestników
w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Uczestnik postępowania R. S. G. wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w S. z dnia 8 kwietnia 2020 r., oddalającego jego apelację oraz apelację uczestnika postępowania Syndyka Masy upadłości U. spółki z o.o. w upadłości likwidacyjnej w S. od wpisu hipoteki przymusowej dokonanego 28 czerwca 2017 r. na rzecz N. P. do kwoty 20 424 078,93 zł na prawie wieczystego użytkowania gruntu wraz z własnością wybudowanego na nim budynku, zapisanych w księdze wieczystej nr (...) Sądu Rejonowego w S..

Wniosek N. P. o wpisanie hipoteki przymusowej wpłynął 29 kwietnia 2016 r. do księgi wieczystej nr (...) Jako podstawa wpisu przedłożony został prawomocny nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany przez Sąd Okręgowy w K. z dnia 19 stycznia 2016 r. (sygn. akt I Nc (...)) przeciwko aktualnemu na dzień złożenia wniosku użytkownikowi wieczystemu gruntu – P. S.A. w S.

Dnia 14 czerwca 2017 r. Sąd Rejonowy w S. dokonał wpisu zgodnie z wnioskiem.

Apelacje od wpisu wnieśli uczestnicy postępowania R. S. G. oraz Syndyk Masy upadłości U. spółki z o.o. w upadłości likwidacyjnej w S. (dalej UDS). Sąd drugiej instancji oddalił je, dzieląc stanowisko Sądu Rejonowego, że przedłożony przez wnioskodawczynię dokument uzasadniał dokonanie wpisu, bowiem świadczenie stwierdzone przedłożonym tytułem wykonawczym zostało zasądzone na rzecz wnioskodawczyni od podmiotu, który figurował w dziale II księgi wieczystej jako użytkownik wieczysty nieruchomości zarówno w dacie złożenia wniosku o wpis, jak również w chwili dokonywania wpisu.

Sąd odwoławczy zaznaczył, że - wbrew zarzutom apelujących - w toku postępowania nie ujawniły się żadne okoliczności, które stanowiłyby przeszkodę do dokonania żądanego wpisu. Wprawdzie w dniu rozpoznania przez Sąd Rejonowy wniosku o wpis hipoteki przymusowej na rzecz wnioskodawczyni nadal nie zostało prawomocnie zakończone postępowanie wieczystoksięgowe wywołane wcześniejszym wnioskiem, złożonym przez uczestnika R. S. G.

w 2011 r. (Dz.Kw. [...]), dotyczące wpisu na jego rzecz hipoteki umownej zabezpieczającej jego roszczenia do wówczas ujawnionej jako użytkownik wieczysty spółki UDS, mimo że zgodnie z art. 626⁶ § 1 k.p.c. sąd powinien był najpierw rozpoznać wcześniejszy wniosek. Niemniej zarzuty apelujących dotyczące naruszenia art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez zaniechanie zawieszenia postępowania do czasu rozpoznania wcześniejszego wniosku o wpis hipoteki umownej na rzecz R. S. G. nie mogły doprowadzić do modyfikacji zaskarżonego rozstrzygnięcia. W toku postępowania apelacyjnego sąd drugiej instancji postanowieniem z dnia 19 grudnia 2017 r. zawiesił bowiem niniejsze postępowanie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w sprawie o wpis hipoteki na rzecz R.S. Grossa. Wpis nastąpił 8 stycznia 2019 r. Postanowieniem z dnia 20 marca 2019 r. Sąd Okręgowy w S. w sprawie o sygn. akt II Ca (...) oddalił apelację P. S.A. w S. od tego wpisu, po uchyleniu postanowienia o umorzeniu postępowania DzKw (...). W konsekwencji wpis hipoteki na rzecz apelującego uprawomocnił się. W dniu orzekania przez sąd drugiej instancji w niniejszej sprawie wniosek R. S. G. został więc już rozpoznany.

Sąd wyjaśnił też, że skarżący w apelacjach domagali się zawieszenia niniejszego postępowania do czasu prawomocnego rozpoznania sprawy o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, toczącej się przed Sądem Rejonowym w S. sygn. akt I C (...). Jednak wyrokiem z dnia 25 stycznia 2019 r. w sprawie tej zapadł wyrok oddalający powództwo i orzeczenie to uprawomocniło się. Wniosek o zawieszenie postępowania stał się więc bezprzedmiotowy.

Sąd odwoławczy poddał również ocenie kolejny wniosek uczestników o zawieszenie niniejszego postępowania do czasu prawomocnego zakończenia kolejnego postępowania o stwierdzenie niezgodności księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, toczącego się przed Sądem Rejonowym w S. pod sygn. akt III C (...). Nie znalazł jednak podstaw, by zastosować art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. Zwrócił uwagę, że niniejsze postępowanie trwało ponad trzy lata, biorąc więc pod uwagę, że wnioski powinny być rozpoznawane zgodnie z kolejnością wpływu, a możliwości zawieszenia postępowania wieczystoksięgowego są bardzo ograniczone - celowym było merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy.

W skardze kasacyjnej skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania, mogących mieć wpływ na wynik sprawy, wskazując jako naruszony art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. i wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji oraz o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, od wnioskodawczyni N. P.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną kurator uczestnika Pierwszego [...] Funduszu P. S.A. wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie, a także o przyznanie mu wynagrodzenia za reprezentowanie spółki w postępowaniu kasacyjnym.

Odpowiedź na skargę kasacyjną wniósł również kurator ustanowiony dla uczestnika postępowania – F. z siedzibą w N. Domagał się oddalenia skargi kasacyjnej oraz obciążenia strony skarżącej kosztami postępowania przed Sądem Najwyższym w postępowaniu kasacyjnym, a także o przyznanie mu wynagrodzenia należnego kuratorom z tytułu reprezentowania podmiotu w którego organach zachodzą braki uniemożliwiające reprezentację w postępowaniu sądowych według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Skarżący zaskarżył postanowienie Sądu Okręgowego w całości, a więc zarówno w części oddalającej jego apelację, jak i w części oddalającej apelację drugiego uczestnika - Syndyka Masy upadłości U. spółki z o.o. w upadłości likwidacyjnej w S.. Orzeczenie dotyczące apelacji innego uczestnika postępowania nie mogło być jednak zaskarżone przez skarżącego, gdyż w postępowaniu nieprocesowym, z uwagi na odrębne uregulowanie w art. 510 k.p.c., nie znajdują zastosowania przepisy o współuczestnictwie, w tym art. 73 § 3 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 2015 r., IV CZ 106/14, LEX nr 1663139 i powołane tam orzecznictwo).

Z tego względu jego skarga kasacyjna w tym zakresie podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

W pozostałym zakresie skarga uczestnika została poddana wstępnej ocenie przewidzianej w art. 398⁹k.p.c.

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także instrument umożliwiający usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Nie jest to natomiast ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Wyselekcjonowaniu skarg realizujących założone cele publiczne służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę rozpatrzenia jego skargi przesłankami przewidzianymi w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., to znaczy występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego dotyczącego zakresu i rozumienia instytucji uznania sądu w świetle przepisu art. 177 § 1 pkt.1 k.p.c., a nadto ustalenia, czy możliwe jest aprioryczne nieuwzględnienie wniosku o zawieszenie postępowania bez dokonania merytorycznego rozważenia jego zasadności z uwagi na fakt, iż stanowi on drugi z kolei wniosek o zawieszenie postępowania, a przy tym dotyczy zawieszenia postępowania do czasu zakończenia drugiego wytoczonego (w toku trwania postępowania wieczystoksięgowego) postępowania o uzgodnienie z rzeczywistym stanem prawnym tej samej księgi wieczystej, mimo, iż postępowanie zostało zainicjowane przez inny podmiot, na żądanie którego sąd udzielił zabezpieczenia jego roszczenia.

Skarżący podkreślił, że jego skarga kasacyjna jest również oczywiście uzasadniona, skoro Sąd odwoławczy nie ustosunkował się merytorycznie do wniosku o zawieszenie postępowania.

Przedstawienie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej wymaga dochowania reguł analogicznych do tych, które ukształtowane zostały przy formułowaniu zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości. Konieczne jest więc przedstawienie wyraźnych wątpliwości

co do interpretacji określonego przepisu lub zespołu przepisów, poparte analizą orzecznictwa i piśmiennictwa oraz wykazanie, że problem ten ma istotne znaczenie w sprawie, a jego rozwiązanie rzutować będzie na sposób rozstrzygnięcia o skardze kasacyjnej.

Przedstawiona przez skarżącego argumentacja nie spełnia tych wymagań. Uczestnik ograniczył się do wskazania, że wykładni wymaga zakres swobody sądu w stosowaniu art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. Jednocześnie stwierdził, że sąd uchylił się od podania przyczyn odmowy uwzględnienia wnioskowanego przez niego zawieszenia postępowania, uzasadnionego toczeniem się równolegle postępowania o uzgodnienie stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, powołał się jedynie na długi czas rozpatrywania wniosku wnioskodawczyni o wpis hipoteki. Nie przedstawił stanowiska doktryny, ani ewentualnych rozbieżnych poglądów przyjmowanych w orzeczeniach sądowych. Nie ustosunkował się do specyfiki postępowania wieczystoksięgowego, wynikającej m.in. z ograniczeń kognicji sądu ustanowionych w art. 626⁸ § 2 k.p.c.

Tymczasem kwestia konieczności wąskiego stosowania art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w postępowaniu wieczystoksięgowym jest zagadnieniem opracowanym w literaturze i piśmiennictwie, a jego wykładnia jest utrwalona (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2020 r., III CSK 102/20, Lex 3070380). Z uwagi na specyficzną konstrukcję postępowania wieczystoksięgowego, jako postępowania silnie sformalizowanego i z założenia nakierowanego na sprawne załatwianie wniosków o wpis, ustawowo zawężony został zakres badania sprawy. Sąd związany jest stanem rzeczy istniejącym w chwili złożenia wniosku i kolejnością jego wpływu. Urzędowo znana przeszkoda do wpisu uprawnia sąd do oddalenia wniosku. Nie można np. oczekiwać na zakończenie postępowania kasacyjnego w sytuacji, kiedy podstawę wpisu stanowi prawomocne orzeczenie zaskarżone skargą kasacyjną. Artykuł 177 § 1 pkt 1 k.p.c. nie znajduje w tym wypadku odpowiedniego zastosowania, przyjmuje się bowiem, że pozostawałoby to w sprzeczności z założeniami postępowania wieczystoksięgowego, które służy jedynie rejestracji albo odmowie rejestracji skutków zdarzeń prawnych odnoszących się do praw ujawnionych lub mających podlegać ujawnieniu w księdze wieczystej, a nie do orzekania wprost o tych

prawach (roszczeniach co do nich). Sąd w tym postępowaniu nie rozstrzyga sporu o prawo objęte wnioskiem o wpis, lecz bada jedynie treść wniosku, treść i formę załączonych doń dokumentów i treść księgi wieczystej. Postępowanie to nie służy dochodzeniu praw (por. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna - z dnia 16 grudnia 2009 r., III CZP 80/09, OSNC 2010, Nr 6, poz. 84, uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2016 r., III CZP 86/15, OSNC 2016, nr 7-8, poz. 81 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2013 r., II CSK 130/13, niepubl.). Sąd wieczystoksięgowy nie zawiesza postępowania nawet w razie śmierci uczestnika postępowania wieczystoksięgowego (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2018 r., III CZP 25/18, OSNC 2019, Nr 4, poz. 34). W postępowaniu wieczystoksięgowym ochrona praw innych podmiotów przed skutkami wpisu, który może być podważony w innym postępowaniu, służy wpis ostrzeżenia przewidziany w art. 8 u.k.w.h., czy też zabezpieczenie ustanowione w innym toczącym się postępowaniu i podlegające wpisowi w księdze wieczystej ze skutkami przewidzianymi w art. 756⁴ § 2 k.p.c.

Wobec ogólnikowości wniosku skarżącego nie ma podstaw do przypuszczania, że dostrzegł on dotychczas nierozważony aspekt wskazanego zagadnienia. W konsekwencji przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie została wykazana.

Na marginesie zauważyć można, że uzasadnienie zaskarżonego postanowienia, jakkolwiek lakoniczne w kwestii podstaw nieuwzględnienia wniosku o zawieszenie postępowania, wyjaśnia jednak te motywy, odwołując się do konstrukcji postępowania wieczystoksięgowego i jej podstawowego założenia, jakie stanowi szybkość rozpatrywania wniosków z uwzględnieniem kolejności ich wpływu.

Skarżący wskazuje także na oczywistą zasadność swojej skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Ta podstawa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zachodzi tylko wtedy, gdy dla przeciętnego prawnika z samej treści skargi - bez dalszych analiz - w sposób jednoznaczny wynika, że wskazane w niej podstawy zasługują na uwzględnienie, a zarzucone naruszenia są tej rangi, że zaskarżone orzeczenie z ich powodu jest jaskrawo nieprawidłowe (por. postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15, LEX nr 1770910). Skarżący, powołując się na przesłankę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. powinien wykazać tak rozumianą oczywistą zasadność swojej skargi kasacyjnej.

Wskazywana przez skarżącego okoliczność, że Sąd Okręgowy nie wyjaśnił w uzasadnieniu przyczyn nieuwzględnienia wniosku o zawieszenie postępowania nie świadczy o oczywistej zasadności jego skargi kasacyjnej już tylko dlatego, że w uzasadnieniu wyjaśnienie takie się znajdowało, o czym była mowa wcześniej.

Ubocznie należy też zaznaczyć, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) co do zasady wyklucza możliwość twierdzenia o oczywistej zasadności tejże skargi z powodu naruszenia przepisów, wcześniej wskazanych jako budzące wątpliwości interpretacyjne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2022 r., I CSK 1285/22).

Konkludując uznać należy, iż wymienione przez skarżącego podstawy przyjęcia jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodzą. Okoliczności sprawy nie wskazują też, aby zachodziły inne przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej uczestnika do rozpatrzenia.

O wynagrodzeniu kuratora adw. T. M. ustanowionego dla uczestnika P. S.A. w S. na podstawie § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. z 2018 r. poz. 536) w zw. z § 5 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).

O wynagrodzeniu kuratora r. pr. M. D. ustanowionego dla uczestnika F. w N. orzeczono na podstawie § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. z 2018 r., poz. 536) w zw. z § 5 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r.. poz. 265 tj.).